

APIE CENTRĄ

Adolfo Damušio demokratijos studijų centras, veikiantis kaip Mykolo Romerio universiteto studijų tinklo dalis, siekia prisidėti prie universiteto švietimo misijos įgyvendinimo visuomenės ir humanitarinių mokslų srityse, tiriant XX amžiaus modernėjančios Lietuvos demokratinės politinės minties idėjas ir istorinį paveldą.

MISIJA

Centro misija yra plėtoti fundamentinius ir taikamuosius tyrimus apie tarpukario nepriklausomos Lietuvos demokratinės politinės minties ir valstybingumo raidą; aptarti okupacijų laikotarpio Lietuvos visuomenės ir išeivijos idėjinius bei kultūrinius nusistatymus, pilietinės bei politinės raiškos formas; kaupti, sisteminti ir skleisti dokumentinį ir nematerialųjį istorinį paveldą; populiarinti tyrimų rezultatus, prisidėti prie pilietinės visuomenės kūrimo, visuomenės istorinės atminties ugdymo, kultūrinės tapatybės puoselėjimo; drauge su kitais akademiniiais židiniais, ugdyti istorijos ir politinės minties tyrėjus; plėtoti ryšius tarptautinėje tyrimų erdvėje.

Centro taryba

Dr. Giedrius Viliūnas, MRU studijų
prorektorius (pirmininkas)

Gintė Damušytė, ambasadorė
(Centro steigėja)

Dr. Virginijus Valentinavičius,
MRU Politikos ir vadybos fakulteto dekanas

Dr. Kęstutis Skrupskelis, Pietų Karolinos
universiteto ir VDU profesorius emeritas

Dr. Laurynas Kasčiūnas, Rytų Europos
studijų centro vadovas, VU TSPMI dėstytojas

Centro direktorius

Vidmantas Valiušaitis, žurnalistas,
publicistas, knygų autorius

Veiklos prioritetai

1. Tyrinėti XX amžiaus demokratinės politinės minties raidą Lietuvoje, jos sąsajas su visuomenės pilietiškumu, priešinant demokratijos apribojimams besikeičiančioje aplinkoje, modernios lietuvių tautos formavimosi laikotarpiu. Tyrimų akiratyje:
  - demokratinė mintis ir valstybinės raidos pasiūlos autoritarinio režimo Lietuvoje (1926-1940) metais;
  - antisovietinė rezistencija pirmosios sovietų okupacijos (1940-1941) metais;
  - karo metai Lietuvoje ir antinacinė rezistencija (1941-1944);
  - politinė lietuvių išeivijos veikla užsienyje Stalino teroro (1944-1953) metais;
  - antisovietinė rezistencija antrosios sovietų okupacijos laikotarpiu ir išeivijos ryšiai su Lietuva (1954-1990).
2. Rengti diskusijas ir pranešimus aktualiais istorinės atminties įprasminimo klausimais.
3. Vykdyti tiriamąją veiklą šiais klausimais, rengti publikacijas.
4. Kaupti dokumentinį ir faktografinį Lietuvos istorijos ir kultūros paveldą, kaupti ir sisteminti duomenų bazę, didinti jos prieinamumą.
5. Bendradarbiauti su Lietuvos ir užsienio institucijomis, fondais, partneriais, skleidžiant ir populiarinant archyvinę bei kitą informaciją, tyrinėjant XX amžiaus Lietuvos valstybės ir visuomenės istorijos dokumentus, jų publikavimą.

MRU Adolfo Damušio centro atidarymas.

Vidmantas Valiušaitis, Centro direktorius.

Dr. Giedrius Viliūnas, Centro tarybos pirmininkas.

Gintė Damušytė, Centro steigėja, ambasadorė.

Centro steigimo akimirka.

Centro direktoriaus Vidmanto Valiušaičio 3 mėn. tyrimo darbas ALKA'os archyve Putname ir Pasaulio lietuvių archyve Čikagoje.

Susitikimas su Ramojumi Kraujaliu, Vyriausioju Lietuvos archyvaru.

Susitikimas su Birute Burauskaite, LGGRTC gen. direktore, ir istoriku Arūnu Bubniu, departamento direktoriumi.

Susitikimas su prof. Vytautu Landsbergiu.

Susitikimas su Martyno Mažvydo bibliotekos atstovėmis: Sanda Leknickiene, generalinio direktoriaus pavaduotoja informacijos išteklių ir paslaugų plėtrai, Jolanta Budriūniene, Lituanikos skyriaus vedėja, Giedre Čistoviene, strateginių projektų skyriaus vedėja.

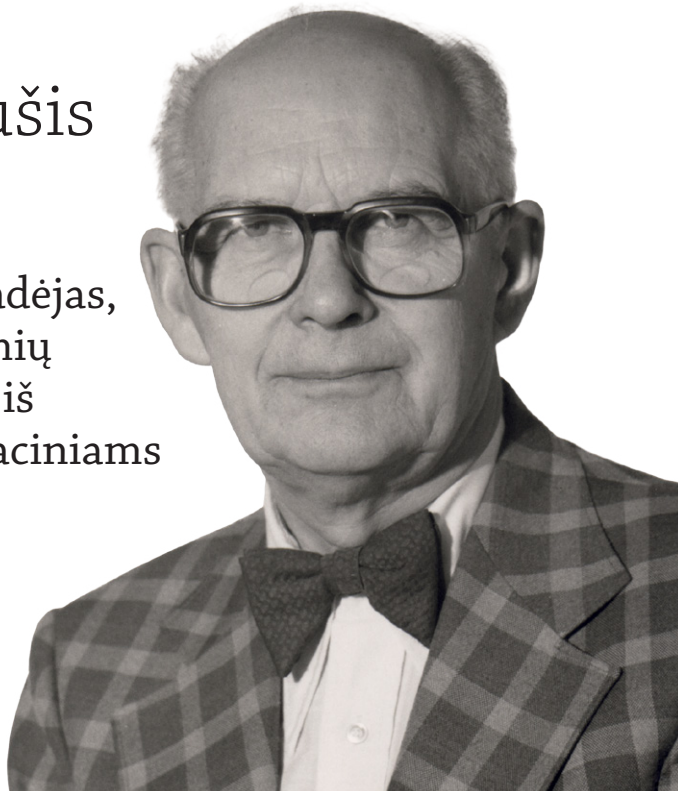
Susitikimas su dr. Rimantu Mikniu, Lietuvos istorijos instituto direktoriumi.

- Susitikimas su Dalium Žižiu, Lietuvos centrinio valstybės archyvo direktoriumi, Sigita Baranauskiene, direktoriaus pavaduotoja ir Ramojumi Kraujaliu, Lietuvos vyriausioju archyvaru.
- Susitikimas su Birute Kulnyte, Lietuvos nacionalinio muziejaus direktore.

Prof. Dr. Adolfas Damušis (1908-2003)

Lietuvos chemikas, mokslininkas išradėjas, pirmasis inžinerijos daktaras silikatinių gaminių technologijos srityje, vienas iš pasipriešinimo sovietų ir nacių okupaciniams režimams vadovų.

- Akademikas. Vienas iš cemento gamybos Lietuvoje pradininkų, KTU technikos fakulteto dekanas (1942-1944), Detroito universiteto profesorius, knygos „Sealants“ autorius, per 40 patentų išradėjas, VDU garbės daktaras, III laipsnio Vyčio kryžiaus kavalierius, apdovanotas Vatikano šv. Silvestro ordinu.

- Rezistentas. Kalintas Varnių koncentracijos stovykloje (1931 m.) už moksleivių ateitininkų organizavimą, vėliau – nacių koncentracijos lagerių (1944-45 m.) Vokietijoje kalinys, represuotas už pasipriešinimo nacių okupacinei valdžiai organizavimą.

- Priverstinis pabėgėlis. 1947 m. su šeima iš Vokietijos persikėlė į JAV, kur aktyviai dalyvavo sovietų okupuotos Lietuvos laisvinimo veikloje.

- Pilietiškas visuomenininkas. Aktyviai dalyvavo lietuvių krikščioniškosios politinės ir socialinės minties sąjūdyje, formavo programines nuostatas. Daug dėmesio skyrė jaunimo lyderių ugdymui Lietuvoje ir užsienyje. Vienas iš pagrindinių steigėjų „Dainavos“ lietuvių jaunimo stovyklos, veikiančios JAV jau per 60 metų.

- Reemigrantas. 1997 m. grįžo nuolatinei gyventi į Lietuvą. Mirė Vilniuje 2003 m.

Citatos

„Kęstutis Girnius jau atkreipė dėmesį į mūsų istoriografijos drama: net pripažintas, proveržį Rytų ir Vidurio Europos istorijos tyrimuose padaręs amerikiečių istorikas Timothy Snyderis, kurio neapkaltsi šališkumu ar sąmoningu noru iškreipti istorinę tiesą, daro rimtų faktografinių klaidų. Ką tada kalbėti apie tuos, kurie kompromituoti Lietuvą tarptautinės bendruomenės akyse stengiasi politiniais sumetimais?“

Vidmantas Valiušaitis, Istorografijos drama: išeiti iš sovietinio naratyvo primestų interpretacijų lauko, Kultūros barai, 2015 m. rugsėjis.

<http://kultura.lrytas.lt/istorija/istoriografijos-drama-1940-1941-m-ivykiu-traktavimas.htm>

„Tiek Lietuvos politikos moksluose, tiek istoriografijoje teorinės politikos idėjos nesulaukia deramo dėmesio, nors jos yra ypatinga politinio veiksmo forma. <...> Lietuvių politinį mąstymą supranta me per siaurai. Tai nėra tik diskusija apie tautą ir nepriklausomą valstybę. Neabejotinai, šie aspektai yra svarbūs, bet jie eina greta su kitomis ašinėmis politinėmis sąvokomis: laisve, demokratija, autoritarizmu, žmogaus bei piliečio samprata ir kitomis. Atidesnis žvilgsnis į šias idėjas leidžia geriau suprasti, kokiomis nuostatomis remiantis buvo kuriama Lietuva.“

Justinas Dementavičius, monografijos „Tarp ūkininko ir piliečio: modernėjančios Lietuvos politinės minties istorija“ (2015) autorius

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2016-01-06-ukininkas-masto-apie-prasme-pokalbis-apie-politine-minti-lietuvoje-su-j-dementaviciu-mi/139275>